

**Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükûmeti
arasında münakid ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdikına mü-
tedair kanun**

(Resmî Ceride ile neşir ve ilân : 31/V/1927 - Sayı : 598)

No.
1046

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı arasında 1926 senesi martının on birinci günü Ankarada akid ve imzalandıran ticaret ve seyrisefain muahedenamesi kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — İşbu muahedenin icrayı ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti emurdur.

23 mayıs 1927

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE SOSYALİST SOVYETİST CUMHURİYETLERİ İTTİHA-
DI ARASINDA MÜNAKİD TİCARET VE SEYRİSEFAİN MUAHEDENAMESİ**

Bir taraftan
Türkiye Cumhuriyeti

Diğer taraftan
Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı

Aralarında teyemmünen cari münasebatı dostaneyi takviye ve memleketeyn münasebatı iktisadisinin inkişafına hizmet, kezalik memleketlerinde tebaalarının şeraiti ikametini tanzim etmek arzusunda bulduklarından bir ticaret ve seyrisefain muahedesi akdine karar vermişler ve bu babda urahhasları olmak üzere :

Türkiye Reisicümhuru;

Sabık Ticaret vekili ve Büyük Millet Meclisinde Gazi Anteb mebusu Ali Cenani Beyefendiye ve Hariciye vekâleti müsteşarı Ali Şevki Beyefendiye;

Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri Merkez icra komitesi;

Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadının Türkiyedeki Sefiri kebir ve Fevkalâde murahhası Müsyü Jak Süriği ve Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadının Türkiyedeki Mümessili ticarisi Müsyü Akim Yorgiyefi,

Tayin etmişler ve müşarünileyhim usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekgerine badettebliğ ahkâmı atıyeyi kararlaştırmışlardır :

Birinci fasıl

İkamet

Madde — 1

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası, Tarafı diğer ülkesine serbestçe girmek ve bu ülkede mevcut nizamata tebaiyet şartile ikamet eylemek ve oradan çıkmak hakkını haiz olacaklardır; bu hususta tebai mezkûre, en ziyade mazharı müsaade millet tebaasının tâbi oldukları veya olacakları şeraitte daha az müsaid şeraite tâbi tutulmayacaklardır.

Şurası mukarrerdir ki, işbu madde ahkâmı, muahedenamenin ahkâmı sairesi haricinde olarak Tarafeyni Âkidinden her birinin kendi ülkesindeki muhtelif menatıka tarafı diğer tebaasının duhu lünü meneylemek hususundaki serbestisini, diğer bilûmum memalik tebaasına da böyle bir memnuiye tatbik edildiği takdirde, tahdid eyleyemez. Maahaza, menatıki memnuaya hemhudud memleketle tebaasının işbu fıkradan istisnası kabil olabilir.

Madde — 2

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası, işbu muahedenin birinci maddesi ahkâmı mucibince Tarafı diğer ülkesine dühul ve kezalik işbu ülkeden huruçlarında, idhal ve ihraç memleketlerinde mevcut kavanin ve nizamata tevfiği hareket ederek istimali zatî ve istimali beytilerine mahsus olan mallarını idhal ve ihraç eylemek hakkını haiz olacaklardır. Bu hususta Tarafeyni Âkideyn tebaası en ziyade mazharı müsaade millet tebaasının tâbi olduklarından veya olacaklarından daha az müsaid şeraite tâbi tutulmayacaklardır.

Madde — 3

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası mukim buldukları tarafı diğer ülkesinde, buldukları memleketin kavanin ve nizamatına tâbidirler.

Mezkûr tebaa kendi haklarının ihkâkı ve müdafaası zımında dereceyi mehakimden kâffesine serbestçe müracaat edeceklerdir. Umumiyyetle, himaye kanuniye ve adliye hususatında, buldukları memleketin tebaasına bahşedilmiş veya ileride edilecek olan hukuktan müstefid olacaklardır.

Maahaza masarifi muhakemeyi müemmen kefalet akçası ve muaveneti adliye (Mühtacine bahşedile teshilât) hususatında Âkideynden her birinin tebaasına buldukları tarafı diğer ülkesinde en ziyade mazharı müsaade millet tebaasına tatbik olunan muamelenin aynı tatbik edilecektir.

Hukuku aile ve ehliyyete müteallik mesail ve kezalik vasiyet tarikile veya bilâvasiyet tevâri hususatı, işbu muahedenin mevkiî meriyete vazımdan itibaren bir sene mühlet zarfında Tarafeyni Âkideyn arasında aktedilecek bir itilâfı mahsusun mevzuunu teşkil eyleyecektir.

Madde — 4

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası Tarafı diğer ülkesinde gerek kıtaatı muntazamada, gerek miliste, mülkî, bahrî ve askerî kâffe hidematımeceburiyeden müstesna olacaklardır. Kezalik bilâda tadad olunan hidemattan birine muadil olmak üzere ihdas edilmiş aynı veya nakdî kâffe mükellefiyattan da müstesna tutulacaktır.

Tebaaı mezkûre gerek adlî, gerek idarî, gerek beledî bilûmum resmî ve mecburî memuriyetlerde de istisna edilecektir.

Anasırı tabiiyeden mümbais afat vukuunda, Tarafeyni Âkideynden birinin tebaası Tarafı diğer ülkesinde çalışma mükellefiyetine tâbi tutulabilecektir.

Nakdî mükellefiyat ve istimvalâtı askeriye ve kezalik ihtiyacatı askeriye için rûsum ve vergiler hususatında Tarafeyni Âkideynden birinin tebaası Tarafı diğer ülkesinde tebâi mahalliye muamelesinden daha az müsaid bir muameleye tâbi tutulmayacaktır.

Herhalde işbu maddede mezkûr nakdî mükellefiyat, istimvalât, rûsum ve vergiler hususâtında arafeyni Âkideynden birinin tebaası Tarafı diğer ülkesinde herhangi bir diğer memleket tebaasının bi olduğundan daha az müsaid şeraite tâbi tutulmıyacaktır.

Madde — 5

Tarafeyni Âkideynden herbiri, hernevi emvalın iktisab, temeliük, masuniyet ve tasarrufuna müadilik hususâtın kâffesinde kendi tebaasına ve en ziyade mazharı müsaade millet tebaasına bahşettiği muamelelerin aynını Tarafı diğer tebaasına temin eyler.

İşbu madde ahkâmı Türkiyede tebaai eenebiyenin hududu belediye haricinde emvali gayrimenkul ile iktisabı hususundaki memnuiyete dair olan türk kavanini ahkâmına hâlel iras etmez. Bununla beraber, hududu belediye haricinde kâin işbu emvaligayrimenkulenin iktisabı hususunda Sosyalist Devlet Cümhuriyetleri İttihadı tebaası Türkiyede en ziyade mazharı müsaade millet tebaasına ihşolunan muameleden müstefid olacaktır.

Madde — 6

İşbu muahedenin birinci maddesi ahkâmı mucibince Tarafeyni Âkideynden birinin ülkesine giriş olan Tarafı diğer tebaası, en ziyade mazharı müsaade millet tebaası hakkında tatbik edilen esatın aynine tebaan işbu Taraf ülkesinde faaliyeti sınıaiye ve ticariyede ve mesaii fikriye ve bedeyede bulunabilecektir.

Bunlar tebaai mahalliyyeye hasredilmiş olan ticareti, sanayii, mesleki ve hırfeti icra edemeyecektir.

Bununla beraber tebaai mezkûre işbu meslek ve hırfetlerin icrası hususunda en ziyade mazharı müsaade millet tebaasının tâbi tutulduklarından veya tutulacaklarından daha az müsaid şeraite tâbi mayacaktır.

Bir Devlet inhisarının mevzuunu teşkil veya müdafaai milliye için bir menfaat arzeden faaliyeti icraiye şuaabatının, işbu maddenin birinci fıkrasının tatbikından müstesna olduğu müstağniî bendir.

Madde — 7

Memleketeyn tebaa veya eşhası hükmiyesi beyninde kavanini mahalliyyeye tevfikân aktedilmiş olan kem mukavelenamelerinin, Tarafeynin, Memleketeyn Âkideynden biri ülkesinde mukim bulunmaları şartile, muteber tanınacağını Memleketeyni Âkideyn taahhüd ederler.

Aynı suretle Memleketeyni Âkideyn balâda mezkûr mukavelenameler mucibince tayin edilmiş olan kemlerin kararlarının icrasını âtidedeki şerait dairesinde deruhde ederler.

I - Hakemlerin mukarreratının infazı keyfiyeti aynı maslahat hakkında Tarafeyni Âkideynden birinin müessesatı adliyesi tarafından ısdar edilmiş olan bir kararı mukaddeme muhalif olmaya,

II - Mukarrerat infaz edilecekleri memleketin kanunlarına muhalif ahkâmı muhtevi bulunmaya.

Madde — 8

Tarafeyni Âkideynden birinin ülkesinde meri olan kanunlara tevfikân tesis edilecek olan ve icraiye ticaret ve sanat maksadile veyahud sair iktisadi maksadla müteşekkil bulunan her nevi eşhas kmiye diğer Taraf Âkid ülkesinde eşhası hükmiye tanınacak ve bilhassa müddei ve müddeialehyatlarla mehakime müracaat hakkını haiz olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki balâdaki ahkâm, Tarafeyni Âkideynden birinin ülkesinde müteşekkil bir şahhükminin Tarafı diğer ülkesinde muamelâtını ifa etmesi için kabul olunabilib olunamıyacağını inmesi keyfiyetine taalluk etmez. Bu keyfiyet işbu son ülkede bu babda meri olan ahkâma daima ri kalır.

Herhalde, Tarafeyni Âkideynden birine mensub eşhası hükmiyenin Tarafı diğer ülkesinde kabul olunması ve kezalik işbu ülkede muamelâtın ifası zımında vesair kâffe hususatta, mezkûr eşhası hükmiye Tarafı diğer ülkesinde en ziyade mazharı müsaade millete mensub eşhası hükmiyenin tâbi tutulduklarından veya tutulacaklarından daha az müsaide şeraite tâbi olmayacaktır.

Madde — 9

Tarafeyni Âkideynden birinin Tarafı diğer ülkesine kabul edilmiş olan tebaası ne şahısları, ne de malları veya faaliyetleri hususlarında tebaai mahalliyenin ve en ziyade mazharı müsaade millet tebaasının şeraiti mümasile tahtında tâbi olduğundan veya olacağından başka veya daha yüksek te-kâlif ve rüsûma tâbi tutulmayacaktır.

Tarafeyni Âkideynden birinin ülkesinde müteşekkil olan ve muamelâtını ifa için Tarafı diğer ülkesine kabul edilmiş bulunan hususî veya Devlete aid eşhası hükmiye ne malları veya faaliyetler hususlarında ve ne de diğer hiç bir hususta işbu ülkede icrayı muamelât için kabul edilmiş olan er ziyade mazharı müsaade millet eşhası hükmiyei mümasilesinin aynı şerait tahtında tâbi olduğundan veya olacağından başka veya daha yüksek tekâlif ve rüsûma tâbi tutulmayacaktır. Cibayet olunur tekâlif, rüsûma taallûk ettiği gibi belediyeler ve cemiyetler (korporasyon) menfaatına istifa olunur rüsûmu da şamdır.

İkinci fasıl

Ticaret ve sefârisefâin

Madde — 10

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı ticareti hariciye inhisarı Devlete aid bulunduğu cihetle Türkiye Hükûmeti Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı ticaret mümessilliğine ve teşkilâtına Türkiye ülkesinde atideki vezaifi iera salâhiyetini behşeder:

- a) Ticareti hariciye hususunda Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadının menfaatini gözetmek,
- b) Türkiye ile Sosyalist Sovyatist Cümhuriyetleri İttihadı arasında ticareti hariciyeyi ve emti mübadelesini işbu muahedename ahkâmına tevfiқан tanzim etmek,
- t) Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmetinin ticareti hariciyesini iera ve Türkiye ile Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı arasındaki münasabâtı ticariyenin inkişafına hizmet cylemek.

Madde — 11

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadının merkezi Ankarada bulunan Türkiyedeki ticare mümessilliği Türkiyedeki Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı sefaretinin tamamen bir kısmını teşkil eder. Ticaret mümessili ve iki muavini sefaret erkânından madud olub masuniyeti şahs yeden ve heyeti siyasiye azasına bahşolunan sair salâhiyat ve imtiyazattan müstefid olurlar.

Madde — 12

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı ticaret mümessilliğinin Ankardaki binasile İstanbul da Beyoğlunda Cadde kebirde (464) numarada (Sovyethan) de kâin şubesi binası haric ez memleket imtiyazatından müstefid olacaktır. İşbu haric ez memleket imtiyazı on üçüncü madde ahkâmını tatbıkına mâni olmayacaktır.

Madde — 13

Ticaret mümessilliğinin Türkiyede icra edilmiş olan muamelâtı hukukiyesi ile bunların netayici kısıyiyesi türk kanunlarına tâbi olacak ve türk hakkı kazasına dahil bulunacaktır.

Hukuku umumiyei düvele nazaran Devletin hakkı hükümransinin icrasına ve siyasi veya şeh-benderî mümessilliklerin faaliyeti resmîyelerine mahsus mevad olmamak şartile Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümetinin Türkiyede bulunan emvalinin hazine dahi mesâğ olacaktır.

Madde — 14

Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümeti kendi ticaret mümessilliğinin Türkiyede akdettiği bilûmum muamelâtı ticariyeden mütevellid mesuliyeti deruhde eyler. Sair Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Devlet müessesatının akdettiği muamelâtı ticariyeye gelince bu muamelâtdan bu müessesatın ancak kendileri mesul olacaktır.

Madde — 15

Tarafeyni Âkideyn Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümetinin Türkiyedeki Ticaret mümessilliğinin Türkiyenin âtideki şehir ve limanlarında şube açmak hakkından istifade edeceği hususunda mutabık kalmışlardır:

Istanbul, İzmir, Trabzon, Mersin, Erzurum, Konya veya Eskişehir.

Yeni şubeler küşadı iki Hükümet arasında bir itilâfın mevzuunu teşkil edecektir.

Madde — 16

Türk Hükümeti Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümeti ülkesinde bir Ticaret mümessilliği tesis ettiği takdirde Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümeti bu mümessillikle memurini Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümetinin Türkiyedeki Ticaret mümessilliğine bahşolunan aynı hukuk, imtiyazat ve muafiyattan istifade ettirecektir.

Madde — 17

Tarafeyni Âkideynden her biri Tarafı diğer ülk esinin idhalâtına veyahud işbu ülkeye ihracata mü-ellik hususatta bu babda diğer bileümle memalik hakkında müesses umumî usule kıyasen her hangi bir gûna takyidat tatbik etmemegi taahhüd eyler.

Madde — 18

Tarafeyni Âkideynden her birinin müstahsalâtı arziye ve smaiyesi Tarafı diğer mevzuatı umumiyesi mucibince işbu tarafın transitine kabul edilecek ve bu ülkede bileümle transit rüsumundan serbest bulunacaktır.

Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümeti, Türkiyeye işbu maddenin birinci fıkrası ahkâmından hariç olmak üzere, menşe ve mevridi Türkiye olup Batum tarıkile Asya memleketlerine e kezalik menşe ve mevridi Türkiye bulunan ve Türkiye vilâyatı şarkiyesinden vilâyatı arbiyesine ve vilâyatı garbiyesinden vilâyatı şarkiyesine Batum tarıkile sevkedilecek emtia için de serbest transit hakkı bahşetmeğe muvafakat eyler.

Menşei Türkiye olan ve Türkiyeden gelen emtianın işbu maddede mezkûr tarikle transitini, Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümeti teşkilâtı tarafından bu eşyanın menşe ve mevridinin Türkiye olup olmadığının tedkiki şartile icra edilecektir.

Bu tedkikin tarzı icrası işbu muahedeye merbutnihaî protokolde tesbit edilmiştir.

Madde — 19

Tarafeyni Âkideynin demir, kara ve dahilî sular yollarında yolcuların eşyayı zatiyelerinin ve emtianın nakliyat ihususlarında Tarafeyni Âkideyn ülkeleri sekencesi beyninde hiç bir fark gözetilmeyecektir.

İşbu maddenin birinci fıkrası ahkâmının Tarafeyni Âkideynin kendi nakliyat yolları üzerinde istedikleri veçhile tarifeler tanzim etmeleri haklarına hâle iras etmediği müstağni beyandır.

Tarafeyni Âkideyn işbu muahedenamenin mevkiî meriyete hemen dühulünü müteakib yoleu ve eşyayı zatiye ile emtianın doğru demiryolu nakliyatı hakkında bir itilâfnamei mahsus akdine tamamen âmâde bulduklarını beyan ederler.

Madde — 20

Tarafeyni Âkideynden birinin sancağını hâmil olub hamulesiz veya hamuleli olarak diğer Tarafa aid sulara ve limanlara girecek veya buralardan çıkaca olan merakib ve sefain, mahalli hareket veya âzimetleri neresi olursa olsun, her gûna hususatta aynile sefaini milliyeye tatbik edilen muameleden müstefid olacaklar ve her ne unvan altında bulunursa bulunsun, Devlet, vilâyetler, nahiyeler veya tarafı Hükûmetten salâhiyeti haiz her hangi bir taazzuv nam ve menfaatine istifa olunub merakibi milliyeye tahmil edilmiş veya edilebilecek olanlardan başka hiç bir gûna tekâlif veya rüsuma tâbi tutulmayacaklardır.

Madde — 21

Hamuleler mevrid veya mahreçleri neresi olursa olsun, millî sancak altında idhal veya ihraç edildikleri takdirde tâbi tutulacaklarından başka veya daha şedid rüsün ve mükellefiyata tâbi tutulmayacaklar ve başka bir muamele de görmeyeceklerdir. Gemilerin yolcularına ve bunların eşyayı zatiyelerine aynen millî sancak altında seyahat ediyorlarmış gibi muamele olunacaktır. Mezkûr sefainin mürettebatı en ziyade mazharı müsaade millet sancağını hâmil merakib ve sefain mürettebatı misillû muamele göreceklerdir.

Madde — 22

20 ve 21 nei maddeler ahkâmı, millî ticareti bahriyenin himayesini, yeniden teşkilini ve inkişafını istihdaf eden kavanini mahsusaya, millî sancağa hasredilmiş olan kabotaja, kara sularında balık avı icrasına, kılavuz hidematına, kılavuz istihdamına, romorkör işletmeğe ve sair liman hidematına keza-lik dahilî sulara seyrisefaine tatbik olunmayacaktır.

Madde — 23

Sefain ve merakibin tabiiyeti, her iki tarafça Devleti aidesinin salâhiyettar makamâtı canibinden, her memleketin kavanin ve nizamatına tevfiikan, bu babda verilen vesaik ve şahadetnamelere göre muteber tutulacaktır.

Tarafeyni Âkideyn, geminin senedi bahrisi ve vaziyeti fenniyesini musaddak hacmi istiabî, kabiliyeti seferiye ve sair mümasil şahadetnameler gibi gemi evrakının müteakiblen tanınması hususunda bir itilâf mahsus akdini taahhüd ederler. Böyle bir itilâf akdine değin Âkideynden biri tarafından alelusul ita edilmiş olan balâda mezkûrgemi evrakını müteakiblen tanıyacaklarını Tarafeyn taahhüd ederler.

Madde — 24

Tarafeyni Âkideynden birinin sancağını hâmil olub diğer tarafa aid bir limana, mahza hamulelerini itmam veya bunlardan bir kısmını ihraç etmek maksadile dahil olan merakib ve sefain memleketeyn kavanin ve nizamatına tevfikı hareket ederek hamulelerinin diğer bir limana veya

diğer bir memlekete gidecek olan kısmını gemi dahilinde hıfzedebilecek ve hamulelerinin işbu kısmı ahiri için, muhafaza harçlarından maada - ki zaten bu harçlar ancak millî seyrisefain hakkında tesbit edilmiş olan en aşağı miktarda istifa edilebilecektir - hiç bir harç veya ücret tesviyesine mecbur tutulmaksızın bunları tekrar ihraç edilebilecektir.

Madde — 25

Tarafeyni Âkideynden birine mensub bir sefinenin Tarafı diğer sularında garkolması, karaya oturması, hasarı bahri veya tavakufu mecburiye uğraması gibi hâdisatta, sefine ve hamulesi işbu memleket kavanin ve nizamatinin ahvali mümasile de sefaini milliyeye bahşettiği müsaadat ve muafiyatın ayninden istifade edecektir. Geminin kaptanına, mürettebatına ve yolcularına, gerek bunlar için gerek sefine hamulesi için, aynile tebaai mahalliyeye tatbik edilen derecede ifayi muavenet ve nüzaheret edilecektir.

Tahlisiye resmi hususunda tahlisin vukubulduğu memleketin mevzuatı kanuniyesi merakib ve sefaini milliyeye tatbik olunduğu misilli tatbik olunacaktır.

Karaya oturmuş veya garkolmuş bir geminin kurtarılan emtiası istihlâki dahil için memlekete dhal edilmiş olmadıkça hiç bir gümrük resmine tâbi tutulmayacaktır.

Madde — 26

Menşei Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı olup buradan doğrudan doğruya idhal edilmiş olan müstahsalâtı arziye ve smaiyenin Türkiyeye dühullerinde işbu muahedenin bütün müddet meriyeti esnasında üçüncü her hangi bir devlet müstahsalâtı mümasilesi üzerinden cibayet edilmiş veya dilecek olandan başka veya daha yüksek, emsal tezyidde dahil olmak üzere, gümrük rüsumuna kealik sair bileümle idhal harçlarına tâbi tutulmamaları lâzımdır.

Madde — 27

Muahedenamenin bütün müddetince Türkiyeden doğrudan doğruya idhal olunan ve işbu muahedemeye merbut (1) numaralı listede tadad edilen ve menşei Türkiye olan müstahsalâtı arziye ve smaiye Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmetine hini duhulünde Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmetinde meri bulunan gümrük rüsumu tarifei umumiyesi üzerinden ve baıda mezkûr (1) numaralı listede munderiç yüzde tenzilâtından istifade edecektir.

Her halde salifüzzikir (1) numaralı listede tadad edilen müstahsalâtı arziye ve smaiye ile işbu muahedeye merbut (2) numaralı listede tadad edilen Türkiye müstahsalâtı arziye ve smaiyesi Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmetine duhulünde her hangi bir üçüncü memleket müstahsalâtı mümasilesinden istifa edilen veya edilecek olan, emsal tezyidde dahil olmak şartile, bileümle gümrük rüsumundan ve diğer bileümle idhalât mükellefiyatından başka veya daha fazla rüsum ve tekâlifle tâbi tutulmayacaktır.

Madde — 28

Tarafeyni Âkideynden birinin ülkesinde devlet, belediyeler veya cemiyetler (korporasyon) menatına olarak ne olursa olsun emtianın istihsalı, satışı ve istihlâk ve nakli üzerinden cibayet olunan dahilî vergiler, resimler ve harçlar Tarafı diğer müstahsalâtı arziye ve smaiyesi ile emtiai mümasilei mahalliye ve en ziyade müsaid şeraite tâbi tutulmuş veya tutulacak olan her hangi bir üçüncü devlet emtiai mümasilesinden cibayet olunandan daha yüksek ve daha ağır olmayacaktır.

Madde — 29

Teminat gümrük rüsumunun tarzı cibayeti ve idhalât ve ihracata aid sair gümrük muamelâtı hususunda Tarafeyni Âkideynden her biri diğerine her hangi üçüncü bir memlekete bahşettiği veya ileride leceği bileümle menafiden istifade hakkını bahşeder.

Madde — 30

Tarafeyni Âkideynden her biri Tarafı diğerin müstahsalâtı arziye ve sınıyenin hini idhalinde idhal edilen maddenin tarafı diğer ülkesinde istihsal edilmiş bulunduğunu mübeyyin bir menşe şahadetnamesi ibrazını talep etmek hakkını muhafaza eyler.

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti emtiasının menşe şahadetnamesi Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti ticaret halk komiserliği veya teşkilâtı tarafından ve Türk emtiasının menşe şahadetnamesi de Ticaret ve Ziraat vekâletleri ile bunların teşkilâtı mahalliyeleri ve kezaik Türkiye ticaret odaları tarafından ita edilecektir.

Gerek Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmetinden Türkiyeye ihraç, gerek Türkiyeden Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadına idhal olunacak emtiaya aid menşe şahadetnamesinin şekli tarafeynce itilâfı müşterekle tesbit edilecektir.

Salifüzzikir menşe şahadetnamesinin Tarafeyn teşkilâtı aidesi tarafından vize ve muamelei tasdikıyesi, şahadetnamede mezkûr emtiasın idhal edildikleri taraf ülkesinde, işbu muahedenamenin hini imzasında meri olan nizamata tevfikana icra edilir.

Madde — 31

İşbu muahedenamenin en ziyade mazharı müsaade millet muamelesine müteallık ahkâmı mevadd atiyeye şamil değildir :

1 — Tarafeyni Âkideynden her birinin hudud mıntakası dahilinde ticareti teshil için hemhudud memleketlere bahşeylediği veya ileride edeceği fevaid,

2 — Bir gümrük ittihadı dolayısıyla Tarafeyni Âkideynden her hangi birine tahmil edilecek mecburiyetler,

3 — Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı tarafından, arazisi 1 ağustos 1914 tarihinde bırak Rusya İmparatorluğu ezasından bulunan memalike bahşedilen veya edilecek olan fevaid,

4 — Gümrük tarifesi hususunda ve sair bilcümle hususları ticariye hakkında Osmanlı İmparatorluğu 1923 senesinde ayrılmış olan memalik ile Türkiye arasında mevcut veya atide tesis edilecek olan menafi ve fevaidi mahsusa.

Madde — 32

İşbu muahedename tasdik edilecek ve tasdiknameler sürati mümkün ile Ankarada teati kılınacaktır.

İşbu muahedename tasdiknamelerin tarihi teatisinden itibaren bir ay zarfında mevki meriyete dahil olacaktır. Muahedenamenin mevki meriyete dühulünden itibaren bir sene nihayetinde Tarafeyn Âkideynden her biri bunun ahkâmına nihayet vermek hususundaki niyetini iblâğ edebilecek ve mahaza işbu muahedename Tarafeyni Âkideynden biri tarafından böyle bir tebliğin vuku bulduğu günden itibaren altı ayın hitamına değin meri kalacaktır.

Tasdiklanılmakal murahhaseyn işbu muahedeyi imza ve tahtim etmişlerdir.

Ankarada 11 mart 1927 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

İmzalar

Ali Cenani

Ali Şevki

Jak Suriç

Akim Yorgiyef

(1) numaralı liste

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyet-
leri İttihadına idhalde gümrük
tarifei umumiye numarası

	Eşyanın esamisi	Tenzilât yüzdesi
5 - 2	Soğan	Yüzde 100 tam
6 - 1	Yaş üzüm	» 98,5 tam
6 - 1	Şekerlenmiş kuru incir, her nevi şekerlenmemiş meyve (Korent üzüm müstesna)	» 98,5
6 - 3	Portakal	» 60
6 - 4	Limon	» 75
8 - 1	B) Her nevi ceviz ve fındık ve bilhassa tadad ve zik- redilenler müstesna olmak üzere	» 91,5
8 - 1	A) Badem ve fıstık kabuklu	» 97,3
8 - 2	A) Badem ve fıstık kabuksuz	» 98,2
19 - 2	Tereyağı	Yüzde 100 tam
19 - 4	Peynir	» 100 »
20 - 1	Taze et	» 100 »
33	Mevaşi (canlı hayvan)	» 100 »
35 - 1	İpek böceği tohumu	» 100 »
43 - 1	Tuzlanmış, yaş, işlenmemiş ham deri	
	A) Kılırlı deri	
	B) Kılırsız deri	» 100 »
43 - 2	Kuru veya tuzlanmış, kuru işlenmemiş ham deri	
	A) Kılırlı deri	» 100 »
	B) Kılırsız	» 70 »
59 - 1	Sünger taşı	» 2 »
78 - 1	Kitre zamkı	» 64 »
113 - 2	Zeytinyağı	» 20 »
179 - 1	Ham pamuk	» 100 »
180 - 3	Kamçı ipeği	» 20 »
180 - 4	Ham ipek	» 35 »
181 - 1 - 2	Ham yün	» 100 »
186	Mancırıktan geçmiş ipek ve ipek ipliği	
	A) Ham mancırıktan geçmiş ipek - organsen tulânî ve arzanî:	
	A) Ham beyazlanmamış ve boyanmamış	» 20 »
	B) Pişmiş, beyazlanmış ve boyanmış	» 20 »
203	Yün halı	» 96 »

(2) numaralı liste

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyet-
leri İttihadına idhalde gümrük
tarifei umumiye numarası

Eşyanın esamisi

1	Taze ve kuru nohud, bakla, fasulye, mercimek
2 - 5	Taze ve kuru bezelye
5 - 4 - 3 - 1 - 6	Her türlü kuru ve yaş meyve
6 - 2	Keçi boynuzu
7	Zeytin
11 - 1	Zağferan
12	Palamut
18 - 4	Pekmez ve bulama
18 - 4	Her nevi reçeller
18 - 4	Her nevi şurublar
21 - 1	Taze balık
31 - 2 - 3	Kuru balık
24 - 1	Mutbah tuzu
31 - 1	Yumurta sarısı
31 - 2	Yumurta
32 - 1 B	Yaprak tütün
32 - 2	Nargile için (tömbeki)
33	Kümes hayvanatı
34 - 1	Kemik
35 - 1	Boynuz ve tırnak
44 - 1 - 2 - 3	Her nevi deri
46 - 1 - 2	Her nevi kundura
48 - 1	Odun
49 - 50	Kereste ve tahtaya müteallik her nevi mamulât
53 - 1	Kuru ot
53 - 3	Susam
53 - 3	Çekilmiş, döğülmüş susam - tahan
53 - 7	Meyan kökü
59 - 1	Zımpara
60 - 2	Lüle taşı

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyet-
eri İttihadına idhalde gümrük
tarifei umumiye numarası

Eşyanın esamisi

60 - 2	Esmer, sarı ve siyah kehribar
65	Porselen mevadı
68 - 1	Maden kömürü
07 - 20	Meyan balı
13 - 3	Susam yağı
14 - 3	Gülyağı ve ruhu
16	Âdi sabun ve tuvalet sabunu
18 - 1	Kara halile
18 - 1	Dıbağat için kabuk
18 - 1	Dıbağata aid her nevi mevad - palamut ve mazı dahildir -
18 - 2	Palamut hulâsası
19	Ağaç boya, gerek parça ve gerek toz, kök yaprak ve kabuk boyalar
19 - 1	Ham cehri
13	Toprak boyalar
16	Krom madeni
18 - 1	Hurda demirler
12 - 1	Ham kurşun
15 - 1	Bakır mevad
12 - 1 b	Âdi ve hayvanat nallamağa mahsus çivi
18 - 2 - 3 - ve ihtar 1	Kitablar ve mekteb kitabları
19 - 3	Ham kenevir
10 - 1	İpek kozası
11 - 1 - 2	Tiftik
14 - 1	Pamuk ipliği
5	Kenevir ve keten ipliği
9 - 190 - 191	Her nevi pamuk mensucat
2 - 2	Av ve balık ağı
3 ihtar	İp mamûlâtı
1	Her nevi yün mensucat
3 - 1	Kehribar mamûlâtı
3 - 2	Selloloid ve galanit mevaddı

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadına idhalde gümrük tarifesi umumiye numarası

Eşyanın esamisi

221	Afyon
5,23	Taze ve tuzlu sebze, konserve - domates salçası da dahil -
19 - 2,36 - 1	Her türlü şuhumu hayvaniye
70,78 - 1,114 - 6	Her türlü reçine
73,113 - 3 - 4,114 - 1 - 2 - 3 - 10	Gayri kabili ekil ve sanayide müstamel her türlü züyüt
179 - 1,183 - 1 - 2	Pamuk kırmıtları
145 - 1,146 - 3b 147,149, - 2	
152 - 1 a 152 - 2 a	Eczayi tıbbiye
82 - 2,85,84 - 3 - 4 - 5,88 - 3 -	Müstahzaratı tıbbiye
4 - 5,94,95 - 4 - 5,96 - 2,99 - 2,	
100 - 4 - 8 -	
13 - 14 - 15 - 16,101 - 1,105,106 -	
6 - 9,107 - 3 - a,	
107 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 - 11 -	
12 - 13 - 14 - 15 - 16 - 17 -	
18 - 19 - 20,108,109,111,112 - 1 -	
3,114 - 5	

NIHAİ PROTOKOL

Türkiye Cümhuriyeti ile Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı arasında bu günkü tarihte münakid ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin imzası esnasında Tarafeyni Âkıdeyn ahkâmı âtiyey kararlaştırmışlardır:

(5) nci maddeye müteferriian

Türkiyede «hududu belediye» tâbirinden elyevm teşkilâtı belediycyi haiz olan mahaller, (2000) der (20 000) e kadar nüfusu olan küçük şehirler, (20 000) ve daha ziyade nüfusu olan büyük şehirler v şehremanetleri maksuddur.

(8) nci maddeye müteferriian

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı eşhası hükmiyesinin bazı ahvalde mahiyeti hususiyesin

zarı itibare alarak Tarafeyni Âkideyn karar vermişlerdirki:

Türkiye Cümhuriyeti dahilinde icrayı muamelât etmek isteyen ve Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı ülkesinde ittihad kanunlarına tevfikan müteşekkil bulunan her nevi Devlet teşkilâtı iktisadi-si, Devlet tröstleri ve Devlet sandikaları, her nevi eshamlı şirketler, kooperatifler ve diğer her vi teşkilâtı iktisadiye gibi müessesat Türkiye ülkesine kabul ve işbu ülkede muamele icrası hususunda en ziyade mazharı müsaade millete mensub ticarî, sınaî ve malî şirketlere, sigorta vesaire ketlerine ve kezalik her nevi eşhası hükmiyeye Türkiye Cümhuriyeti ülkesinde tatbik edilen muameleden daha az müsaîd bir muamele tatbik edilmeyecektir.

Türkiye Cümhuriyeti ülkesinde balâde mezkûr Sovyet teşkilâtının tescil muameleleri, bunlar tarafından Ticaret vekâletine veya vekâleti müşarunileyhanın şubası mahalliyesine, müessesenin ıvanı ticarisini, mahalli teşekkülünü, tabiiyetini, sermaye miktarını ve Türkiye ülkesindeki muamelelerinde Türk kanunları ahkâmına tebaiyeti teahhüdü mutazamm bir istidanamenin ve mevzû şahsı hükminin teşekkülüne esas olan vesikanın Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı dahilindeki Sovyet kâtibadilliği ve Türk memurini siyasiye veya şebkenderisi marifetile usaddak suretinin ve işbu şahsı hükminin Sovyet kavanini meriyesine tevfikan müteşekkil edilevm hali faaliyette bulunduğunu müsbet olmak üzere Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti tarafından muti bir ilmühaberinin ve tescil olunacak müessese tarafından tayin edilmiş bir mümessile, mezkûr teşkilâtın nizamnamei esasisinde muharrer muamelâtı icra ve bu muamelâtın icrasından münbais ihtilâfat için mezkûr teşkilât nam ve hesabına derecatı ehakimin kâffesinde gerek müddei ve gerek müddeialeyh ve gerek diğer her hangi bir sıfat-ısbatı vücud etmek hususlarında salâhiyeti kâmile ita eden ve Sovyet Sosyalist İttihadı dahilinde Sovyet kâtibadilliği ile Türk memurini siyasiye veya şebkenderisi canibinden alelûsul tas-k veyahud Türkiyede bir kâtibadil huzurunda tanzim edilmiş olan bir vekâletnamenin ibrazı uretile icra edilecektir.

(12) nci maddeye müteferriian

İşbu muahedenamenin müddeti esnasında Türkiyedeki Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı ticaret mümessilliği İstanbul şubesi binası tebdil edildiği takdirde işbu şubeye bahşedil-iş olan haric ez memleket imtiyazı şubenin yeni binasına nakledilecektir.

(18) nci maddeye müteferriian

Şurası mukarrerdir ki; Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Türkiye müstahsalâtı ar-ye ve sınaiesinin, 18 nci maddede mezkûr yollarda transite müteallik hususatta mezkûr müs-hsalâtın Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı arazisine hini dühulünde bunların Türki-ye müstahsalâtı arziye ve sınaiesi olduklarını mübeyyin bir menşe şahadetnamesi ibrazını ta-b hakkını muhafaza eyler.

Menşe şahadetnameleri Ticaret ve Ziraat vekâletleriyle bunların teşkilâtı mahalliyesi veya ti-aret odaları tarafından ita edilecektir.

Salifüzzikir menşe şahadetnameleri Türkiyede Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı areti hariciye mümessilliği veya şubası ve bu müessatin mevcut olmadığı mahallerde Sos-yalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı şebkenderlikleri tarafından vize edilecektir.

Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı gümrüğü, transit eden eşyanın menşe şahadet-namesi muhteviyatı ile tevafuku hakkında şüphe için esbabı eiddiyeye malik bulunursa, azami r haftalık bir müddet zarfında işbu eşyanın şahadetname ile derecei mutabakatını tedkik ede-leecektir.

2 - 18 nci madde ahkâmının Memleketeyn ülkesine idhali kanun ve nizamatı ile memnu bu- nan eşyaya şamil olmadığı müstâğnii beyandır.

(23) ncü maddeye müteferrihan

23 ncü madde ahkâmının Rus Hükûmetinin malı olan veyahud Sovyet mevzuatı mucibince millileştirilmeğe tâbi bulunan gerek ticarî, gerek askerî eski Rus filosuna mensub olup müdahale esnasında memaliki ecnebiyeye götürülen veya suveri saire ile filî surette millileştirilmekten hariç kalan bilcümle sefain üzerindeki hukukunu hiç bir veçhile iptal eylemediğini Sosyalist Sovyetist Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti beyan eder.

Bu protokol muahedenamenin bir cüzü mütemmimi olup muahedename ile aynı zamanda da hili meriyet olacaktır.

Ankarada 11 mart 1927 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Ali Cenani

Jak Suriç

Ali Şevki

Akim Yorgiyev

<i>Cümhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	24 - V - 1927 tarih ve 1/1126 No. lu tezkere ile
<i>Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevruv tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	26 - V - 1927 ve 4/215
<i>Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cild ve sayıfası</i>	:	Cild Sayıfa
	:	31 4
	:	32 113,175:176,181,183,198:200,204:205, 220,226,235:237

İşbu kanunun glâkadar olduğu diğer kanunların numarası ;